

PETFORM

10. Yıl

“Türkiye’nin Enerji Görünümü Işığında Arama – Üretim Sektörü & Doğalgaz Piyasasına İlişkin PETFORM Önerileri”

Altan Kolbay
Genel Sekreter

EIF Uluslararası Elektrik Zirvesi

15 Eylül 2011
Ankara

PETFORM Hakkında

2000 yılında kurulan PETFORM, geçtiğimiz 10 yılda Doğalgaz Piyasası Kanunu ve Türk Petrol Kanunu başta olmak üzere tüm enerji mevzuatı değişikliklerinde özel sektör ile kamu kurumları arasında kilit rol oynamıştır.

PETFORM üyelerinin 2 ana faaliyet alanı:

- Arama – Üretim Sektörü
- Doğalgaz Piyasası

PETFORM Üyesi

49 Enerji Şirketi

- AKENERJİ
- AKSA DOĞALGAZ
- ALADDIN MIDDLE EAST
- ATTİLA DOĞAN İNŞAAT
- AVRASYA GAZ
- AYGAZ DOĞAL GAZ
- BM İNŞAAT
- BOSPHORUSGAZ
- BP
- ÇALIK ENERJİ
- DOĞAL ENERJİ
- EDISON
- EGE GAZ
- ENEL
- ENERCO ENERJİ
- ENERJİSA
- ENI
- E.ON RUHRGAS
- ERDGAZ
- EWE ENERJİ
- EXXONMOBİL
- GDF SUEZ
- GENEL ENERJİ
- GÜNEY YILDIZI PETROL
- HATTUŞA ENERJİ
- HONEYWELL
- IBS RESEARCH
- MARSА ENERGY
- MEDGAZ
- NATURGAZ
- N.V.TURKSE PERENCO
- OMV
- OPALİT
- PALMET
- PETROL OFİSİ
- POZİTİF DOĞALGAZ
- SHELL ENERJİ
- SOCAR & TURCAS ENERJİ
- SOYAK ENERJİ
- STATOIL
- TEKFEN İNŞAAT
- TEMİ
- THRACE BASIN
- TIWAY TURKEY
- TOTAL
- TRANSATLANTIC TURKEY
- TURCAS
- TURUSGAZ
- ZORLU DOĞAL GAZ

PETFORM Üyelerinin Türkiye Ekonomisine Katkısı (2010)

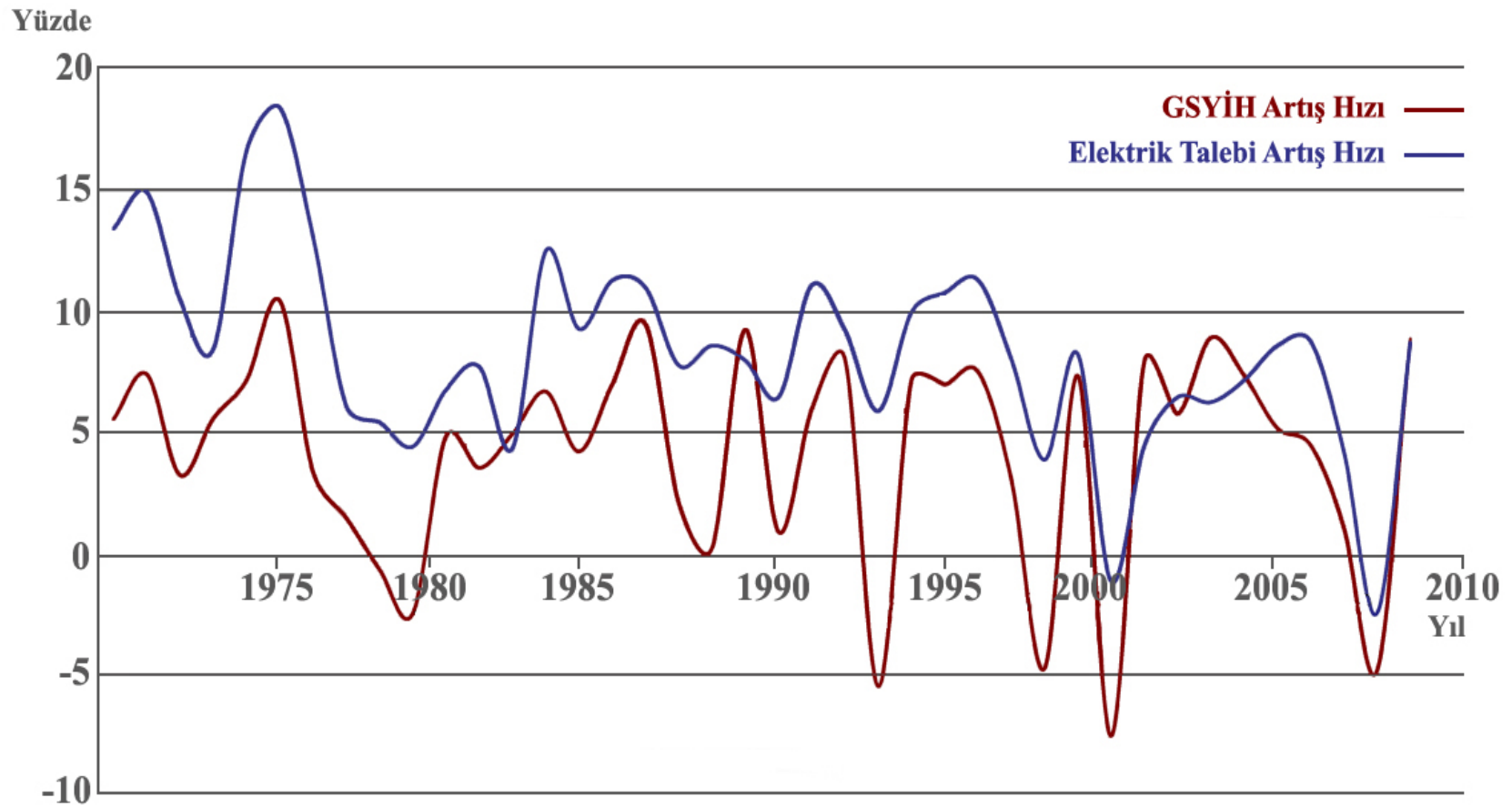
Toplam Ciro : 55,4 milyar TL

(GSYİH'nin %5'i)

Toplam Vergi : 3,1 milyar TL

Toplam İstihdam : 31.200 kişi

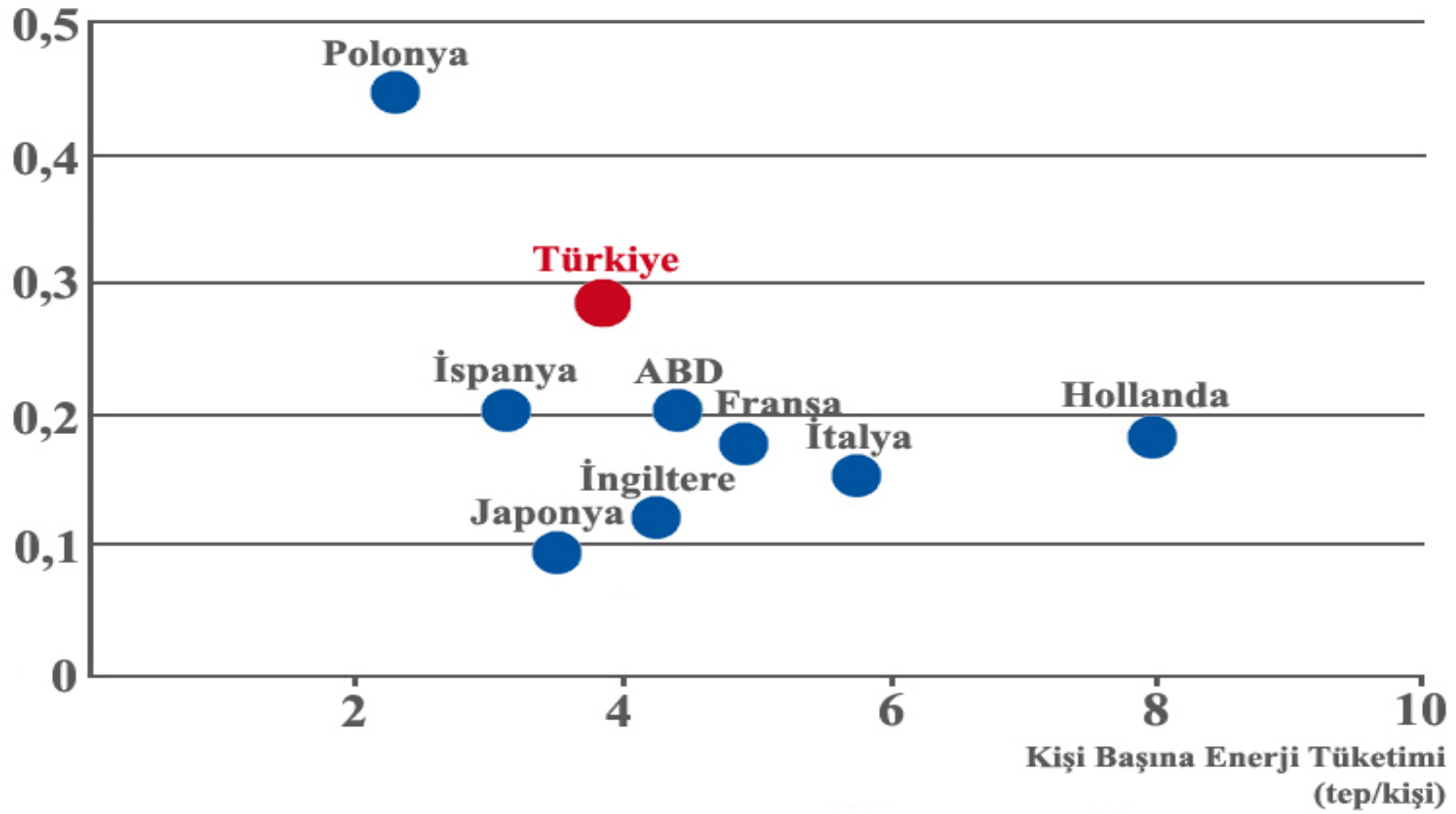
Türkiye'nin GSYİH & Elektrik Talebi Artış Hızı (1970 – 2010)

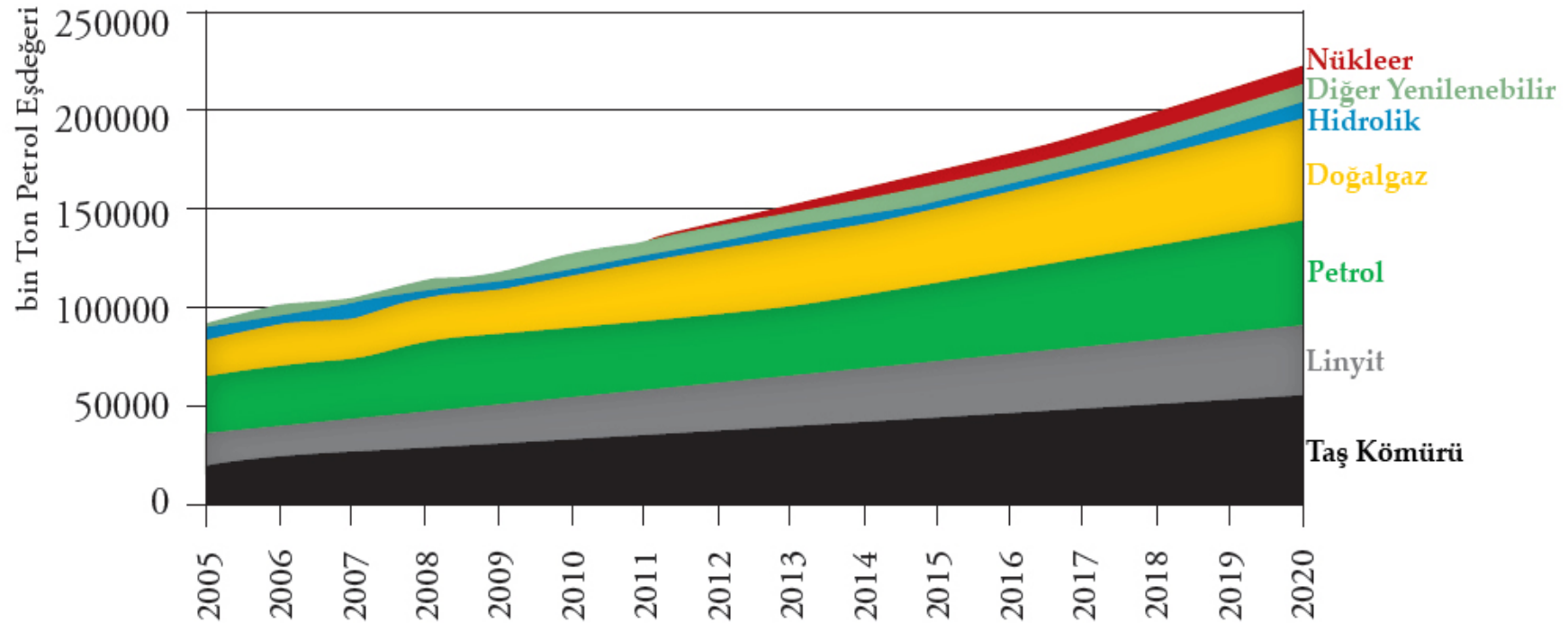
Enerji Yoğunluğu & Kişi Başına Enerji Tüketimi Karşılaştırması

Enerji Yoğunluğu
(tep/1.000 USD)

Türkiye'nin Kaynak Bazında Enerji Talebi (2005 – 2020)

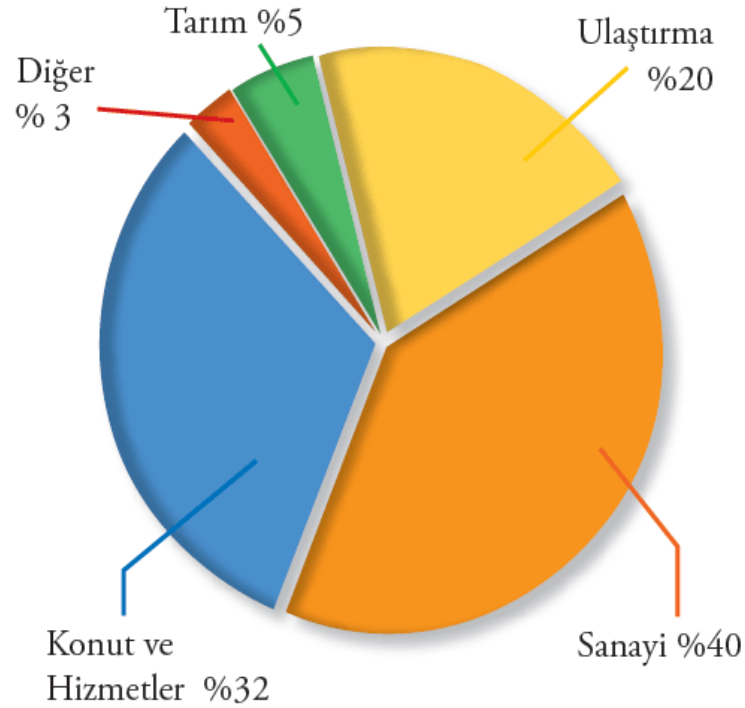
Kaynak: Türkiye Enerji Verimliliği Raporu (2010)

Enerji & Elektrik Kullanımının Dağılımı (2009)

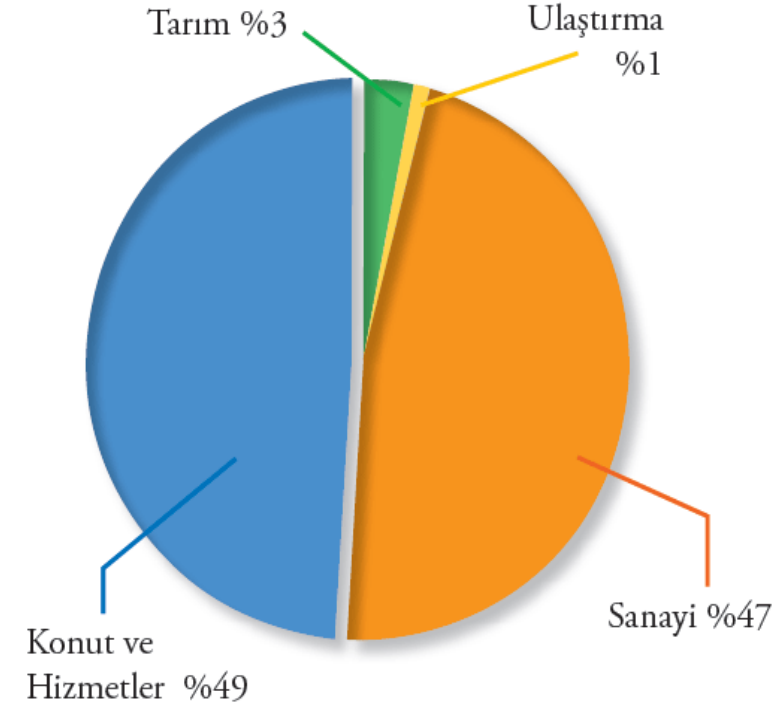

Türkiye Toplam Enerji Kullanımı

Elektrik, Petrol Gaz ve Kömür toplam

Türkiye Elektrik Kullanımı

Enerji Talebi & Yerli Üretim Dengesi (1990 – 2009)

	1990	1995	2000	2005	2009
Talep (milyon tep)	52,9	80,5	91,3	100,8	106,1
Üretim (milyon tep)	25,6	26,7	26,1	24,5	30,3
İthalat (milyon tep)	30,9	39,7	56,3	73,4	82,1
İhracat (milyon tep)	2,1	1,9	1,5	5,1	6,8
İhrakiye (milyon tep)	0,3	0,4	0,4	0,6	0,6
Net İthalat (milyon tep)	28,4	37,3	54,2	67,6	74,7
Yerli Üretimin Talebi Karşılama Oranı (%)	48,1	42,0	33,1	26,9	28,5

Kaynak Bazında Birincil Enerji Üretim – Tüketimi (2009)

Kaynaklar	Kömür + Linyit	Diğer Katı Yakıt	Petrol	Doğalgaz	Yenilenebilir	Toplam
Birincil Enerji Üretimi (milyon tep)	16,9	5,1	2,3	0,6	5,2	30,3
Birincil Enerji Üretimindeki Payı (%)	55,9	17,0	7,8	2,1	17,2	100,0
Birincil Enerji Tüketimi (milyon tep)	30,4	7,1	30,5	32,8	5,2	106,1
Birincil Enerji Tüketimindeki Payı (%)	28,7	6,7	28,8	31,0	5,0	100,0
Üretimin Tüketimi Karşılama Oranı (%)	55,6	72,0	7,7	2,0	100,0	28,5

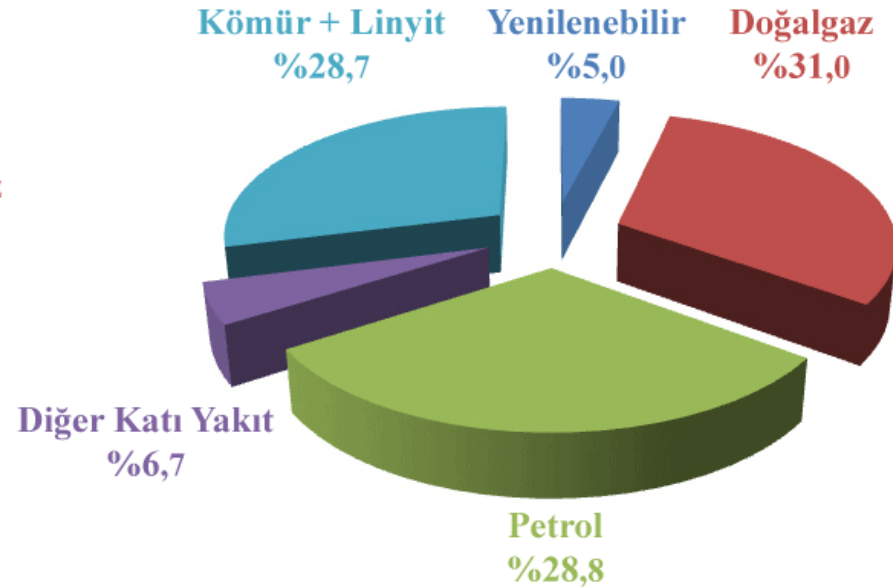
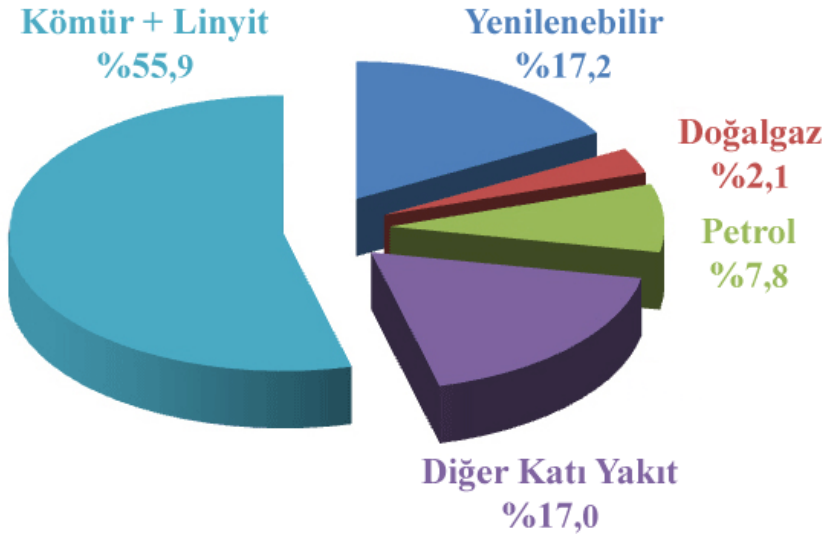
Kaynak: ETKB

Birincil Enerji Üretim – Tüketim Dağılımı (2009)

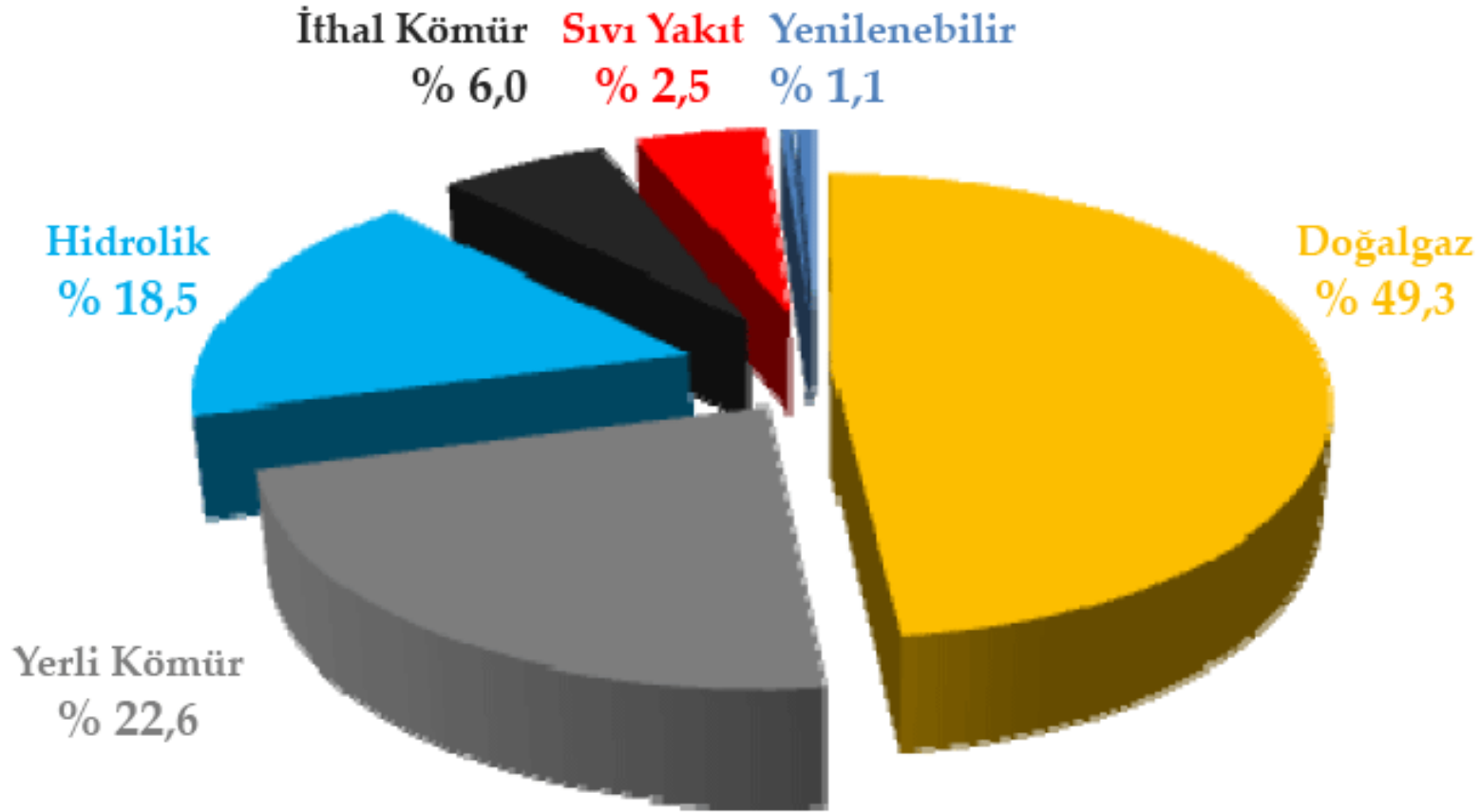
Üretim Dağılımı
(30,3 milyon tep)

Tüketim Dağılımı
(106,1 milyon tep)

İthal Enerji Kaynaklarının Payı: %71,5

Kaynak Bazında Elektrik Üretimi (2009)

Türkiye'de Doğalgaz

- İlk Doğalgaz Keşfi : Kırklareli – 1970
- Toplam Üretilebilir Rezerv : 18,2 milyar m³
- Kümülatif Üretim (1970 – 2010) : 12,0 milyar m³
- Kalan Üretilebilir Rezerv (2010) : 6,2 milyar m³
- Yıllık Üretim (2010) : 0,7 milyar m³
- Yıllık Tüketim (2010) : 37,5 milyar m³
- Üretimin Tüketime Oranı (2010) : %1,9
- Üretim Dağılımı (2010) : % 45 Özel Şirketler
% 38 Özel + TPAO Ortaklığı
% 17 TPAO

6326 Sayılı Petrol Kanunu (1954)

- İşletme (*TPAO*) ile idari karar alma mekanizması (*Petrol Dairesi Reisi*) ayrıştırılmıştır.
- TPAO ile yerli / yabancı özel şirketlere tamamen eşit yaklaşım sergilenmektedir.
- Sabit Devlet Hissesi (%12,5) alınmaktadır.
- Kanunla tespit edilmiş sondaj mükellefiyetleri vardır.
- Vergi + Devlet Hissesi (*Tax & Royalty*) modeli esas alınmıştır.

Petrol Üretiminde Dönüm Noktaları

1954 – 73 : 6326 sayılı Petrol Kanunu'nun yürürlüğe girmesinin ardından arama – üretim yatırımlarında büyük artış

(1969 → 3,6 milyon ton üretim)

1974 – 83 : Petrol fiyatlarının sınırlandırılması, '20 Sayılı Fon' uygulaması ve TPAO'ya tanınan ayrıcalıklar neticesinde rekabet gücünün kaybedilmesi

(1983 → 2,2 milyon ton üretim)

Petrol Üretiminde Dönüm Noktaları

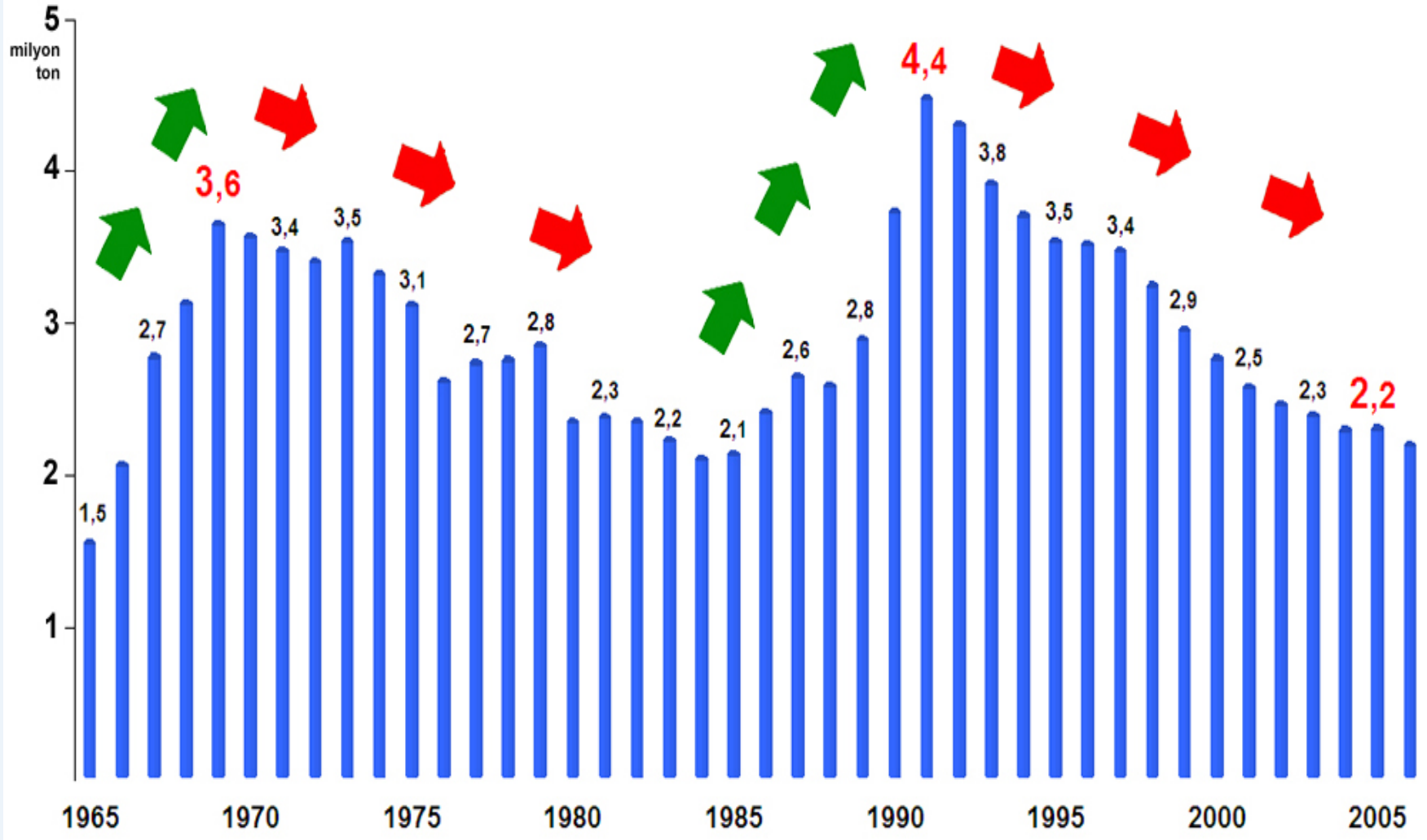
1984 – 91 : Liberal düzenlemeler sonrasındaki yatırım dalgası sayesinde büyük sahaların keşfi

(1991 → 4,4 milyon ton üretim)

1992 – 2010: Üretimde %50 düşüş

(2010 → 2,4 milyon ton üretim)

Petrol Üretimi Trendi

Arama Yatırımlarındaki Düşüşün Nedenleri

1. Hukuki Sorunlar

6326 sayılı Petrol Kanunu'ndaki boşluklar nedeniyle kanun hükümleri, geçtiğimiz 56 yılda kimi zamanlarda özel şirketler aleyhine yorumlanmış ve kanun hükümleri idari kararlarla durdurulabilmiştir. Bu deneyimler, ülkemize gelecek potansiyel yatırımcıların bazılarında engel teşkil edebilmiştir.

Arama Yatırımlarındaki Düşüşün Nedenleri

2. Dünyada Yeni Sahaların Yatırıma Açılması

Uluslararası arenada büyük arama – üretim şirketleri, Doğu Bloku'nun çöküşü sonrasında Orta Asya ve Hazar bölgesinde uluslararası yatırıma açılan yeni sahalara yönelmiştir.

Arama Yatırımlarındaki Düşüşün Nedenleri

3. Yeni Yasal Düzenlemenin Gecikmesi

Diğer tüm enerji piyasası kanunlarının sırasıyla yürürlüğe girmesine rağmen Petrol Kanunu'nun değişen koşullara paralel olarak revize edilmemesi nedeniyle sektörün hukuki altyapısında güncellik yakalanamamış; uluslararası arenada rekabet gücümüz yitirildikçe yatırımlar diğer ülkelere kaymıştır.

Arama Yatırımlarındaki Düşüşün Sonuçları

- Cumhuriyet tarihi boyunca ancak Teksas eyaletinde 1 yılda açılan kadar kuyu açılabilmiştir.
- Cumhuriyet tarihi boyunca potansiyel kara alanlarının %20'si, deniz alanlarının ise sadece %1'inde arama faaliyeti yürütülebilmiştir.
- Dışa bağımlılığımız petrolde %93, doğalgazda ise %98'e ulaşmıştır.
- Petrol fiyatlarında varil başına 1\$ değişimde bile dış ticaret açığımızda 400 milyon dolar artış meydana gelmektedir.

5574 Sayılı Türk Petrol Kanunu

- **2000** : Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (PİGM) koordinasyonunda taslak çalışmaların başlaması
- **Kasım 2005** : TBMM Enerji Komisyonu tarafından son halinin verilmesi
- **Ocak 2007** : TBMM Genel Kurulu'nda kabulü
- **Şubat 2007** : 10.Cumhurbaşkanımız tarafından 4 maddesinin yeniden görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderilmesi
- **2007 – 2011** : Kanun, 4 yıldır TBMM gündeminde beklemektedir.

Arama – Üretim Sektörünün 10 Acil Beklentisi

- 1.** Arama faaliyetlerini teşvik eden bir *'devlet politikası'*nın benimsenmesi, know-how ve sermaye birikiminin oluşturulması
- 2.** ETKB başkanlığı, PİGM koordinasyonunda bir *'Petrol Kanunu Çalışma Grubu'* oluşturulması, kanunun sektörün yapısal sorunlarını çözecek şekilde revize edilerek ivedilikle TBMM gündemine getirilmesi
- 3.** Soyut kriterlere dayalı sondaj mükellefiyeti ile ruhsatların kapatılmasının engellenmesi, şirketlerin *'İş ve Yatırım Programı'* ile birbiriyle rekabet edeceği bir iş modelinin oluşturulması
- 4.** Sektörün ihtiyaç duyduğu daha etkin bir yönetim ve denetim mekanizması için PİGM'in *'devlet iradesinin asıl temsilcisi'* olarak idari ve mali açıdan güçlendirilmesi

Arama – Üretim Sektörünün 10 Acil Beklentisi

5. Kanun kapsamında ithal edilen sondaj ekipmanlarının jeotermal yatırımlarında da kullanılabilmesine imkan tanınması

6. Halihazırda çeşitli imkansızlıklar nedeniyle TPAO bünyesinde tutulmak zorunda kalınan PİGM arşivlerinin, kurum bünyesinde kurulacak modern ve dijital bazlı yeni tesise aktarılması

7. Yatırımın geri ödenmesine kadar vergi ertelemesi

8. Arama faaliyetlerini teşvik amacıyla bölgesel teşvik mekanizmalarının yansıtılması

9. Vergi + Devlet Hissesi modelinin korunması

10. İthalat/ihracat ve KDV/ÖTV muafiyetlerinin yanı sıra '20 Sayılı Fon' uygulamasının sona erdirilmesi

Arama – Üretim Sektörünün Nihai Beklentisi

5574 sayılı Türk Petrol Kanunu üzerinde küçük veya büyük çaplı revizyonlar ile sektörün en kısa sürede güncel bir kanuna kavuşturulması, bu sayede yatırımcının hangi koşullara göre fizibilite hesabı yapacağını netleştirilmesi

Türkiye Enerji Sektörünün Geleceği İçin Öneriler

- 1.** Sektörün tüm paydaşlarının katılımıyla uzun vadeli enerji stratejilerinin oluşturulması
- 2.** Petrol ve doğalgaz arama – üretim yatırımlarının artırılabilmesi için yasal mevzuatın revize edilmesi, yerli ve yabancı sermaye ve know-how'ın ülkemize çekilmesi
- 3.** Doğalgaz piyasasının serbest, şeffaf ve rekabetçi bir yapıya kavuşturulması, çok tedarikçili bir piyasada gazın gazla rekabetinin yaratılması
- 4.** Hem petrolde hem de doğalgazda tedarikçi ülkeler ile pazarlar arasında köprü işlevinin üstlenilmesi
- 5.** Hem enerji portföyünün yeni kaynaklarla (nükleer, yenilenebilir) hem de her bir enerji kaynağının tedarik güzergahlarının çeşitlendirilmesi

TEŞEKKÜRLER